

Skal penger til regnskogsbevaring subsidiere miljøødeleggende tømmerhogst i DR Kongo?

Norge er initiativtager og største bidragsyter til Central African Forest Initiative, som er det viktigste internasjonale initiativet for å støtte regnskogsbevaring i Sentral-Afrika. Norge planlegger å bevilge inntil 200 millioner USD fra 2016 til 2020. Det er undertegnet en intensjonsavtale mellom CAFI og DR Kongo som legger føringer for skogsamarbeidet og forpliktelsene til DR Kongo.

Regnskogfondet, Greenpeace og Naturvernforbundet mener at det er svært viktig at Norge viderefører sitt engasjement for å bevare regnskogen i DR Kongo og i øvrige land i Sentral-Afrika. DR Kongo er verdens nest største regnskogsland, og for å lykkes i arbeidet for å bevare regnskog, kreves det omfattende tiltak også i denne regionen.

Regnskogfondet, Greenpeace og Naturvernforbundet er likevel svært bekymret over ett av de sentrale tiltakene som DR Kongo nå ønsker støtte til: Industriell tømmerhogst i intakte regnskogsområder. Tømmerhogst i den skala det her er snakk om vil øke klimagassutslippene, medføre negative miljøinngrep i intakt regnskog, øke risikoen for avskoging, og alt dette uten å gi vesentlige positive ringvirkninger på andre områder. Vi mener det bør være uaktuelt å bruke midler som er ment å bevare regnskog til å subsidiere denne type aktivitet, og så langt vi kan se vil en slik støtte være i strid med målsettingene til Norges klima- og skogsatsing. Vi anbefaler derfor Norge å gå imot dette programmet når det kommer opp til behandling senere denne måneden.

Tømmerhogst i regnskog: Økte klimagassutslipp, miljøødeleggelser og dårlig utviklingseffekt

Regnskogen i DR Kongo består i stor grad av intakte, sammenhengende skogområder, og dette gjør den svært verdifull. Den lagrer store mengder karbon, har høyt biologisk mangfold, og utgjør selve livsgrunnlaget for millioner av mennesker som bor i skogen og lever av de ressursene som finnes i den. Fram til i dag har de fleste områdene ikke blitt utsatt for omfattende tømmerhogst.

Industriell tømmerhogst i intakte regnskogsområder er svært kontroversielt, har store negative konsekvenser, ingen positive miljøgevinster og bare få og midlertidige positive sosiale ringvirkninger.¹ Industriell tømmerhogst i tropisk regnskog er som regel såkalt «selektiv» hogst, der det tas ut noen få arter, med høy kommersiell verdi. Dette innebærer ikke fullstendig ødeleggelse av skogdekket, men krever normalt at det anlegges omfattende nettverk av skogsbilveier for å komme fram til de verdifulle trærne. Dette fører til vesentlig større miljøødeleggelse enn det uttaket av tømmer skulle tilsi, fordi en stor del av den omkringliggende skogen ødelegges.

Det er godt dokumentert at tømmerhogst i intakt regnskog fører til vesentlige utslipp av klimagasser. Avhengig av ødeleggelsenes omfang, vil det ta lang tid før karbonlagringen i intakt skog er tilbake på opprinnelig nivå etter tømmerhogst. Uttaket av enkeltarter samt forstyrrelse av det intakte økosystemet fører også til lavere biologisk mangfold, i tillegg til at elver og drikkevann ofte forurenses. Regnskog som det er hogd i, er mer utsatt for skogbranner og mindre robuste for klimaendringer enn intakte skogområder. Forskning viser også at selv etter «selektiv» tømmerhogst vil områder som er utsatt for hogst ofte bli avskoget i ettertid. Dette er en kompleks prosess, men blant annet knyttet til at skogsbilveiene åpner for ulike former for aktivitet og tilflytting som er ødeleggende for skogen.

For å redusere de negative miljøkonsekvensene av selektiv hogst, er det laget modeller som skal redusere skadevirkningene noe. Dette omtales ofte som Sustainable Forest Management, såkalt bærekraftig hogst. Det er riktig at ulike tiltak kan gi noe lavere miljøskade, men hogsten vil likevel være i et omfang som fører til betydelige klimautslipp og andre negative effekter.

De miljømessige problemene med tømmerhogst, også under dekke av Sustainable Forest Management, er i stor grad anerkjent. Likevel argumenteres det ofte med at hogsten er viktig for å skape arbeidsplasser og utvikling, og derfor bør gjennomføres. Flere tiårs erfaring med industriell tømmerhogst har imidlertid vist at i de fleste regnskogsland er det særlig for lokalsamfunn lite positive virkninger av denne aktiviteten – tvert imot ofte det motsatte.

Lokalbefolkningen i intakte regnskogsområder er ofte avhengig av jakt, fiske og sanking av ressurser fra skogen, både til mat og inntekt. Disse ressursene er skadelidende av og blir mindre tilgjengelig i områder som utsettes for tømmerhogst, og flere studier konkluderer derfor med at tømmerhogst har negative effekter for lokalbefolkning. Regnskogsland med utstrakt korrupsjon og svak statsforvaltning har heller ikke vært i stand til å kontrollere og skattlegge tømmerhogsten effektivt, slik at det også på nasjonalt nivå normalt er liten utviklingseffekt av denne aktiviteten. Dette er også anerkjent, blant annet i en rapport som Verdensbanken og to internasjonalt anerkjente forskningsinstitusjoner har gitt ut: *“Over the past sixty years, there is little evidence that it [industrial timber production] has lifted rural populations out of poverty or contributed in other meaningful and sustainable ways to local and national development.”*ⁱⁱ

Storskala tømmerhogst i DR Kongo

Per i dag er det lite tømmerhogst i industriell skala i DR Kongo. Det har opprinnelig vært tildelt en lang rekke hogsttillatelser, men de aller fleste av disse har blitt inndratt. Det ble for over ti år siden innført en full stans – et moratorium – på utdeling av nye hogsttillatelser ("konsesjoner"). Som en del av DR Kongos avtale med CAFI, er landet forpliktet til å opprettholde dette moratoriet til en arealplan for landet er på plass.

Greenpeace har ved flere anledninger avslørt at DRCs miljømyndigheter har delt ut ulovlige hogstkonsesjoner. Den siste avsløringen kom 1. februar i år.ⁱⁱⁱ **Avsløringene viser at DRCs myndigheter ikke har evne eller vilje til å følge regelverket knyttet til tømmerhogst i landet.**

Til tross for moratoriet, er det en del lovlige tillatelser til storskala tømmerhogst i DR Kongo. Noen av disse er i aktiv drift, men en rekke av tillatelsene er inaktive og skal etter lovverket bli inndratt dersom det, fire år etter tildelingen, ikke er utviklet godkjente forvaltningsplaner og startet tømmerhogst.

Det programmet som det søkes støtte om gjennom CAFI heter «Sustainable Forest Management», og under dette programmet er det planlagt bevilget 12 millioner dollar (nesten 100 millioner kroner) fra CAFI. Programmet innebærer i praksis subsidiering av industriell hogst i regnskog, gjennom at selskaper får støtte til å oppfylle kravene som stilles i loven. Det sies eksplisitt i et av programdokumentene at arbeidet innebærer en «redningsstrategi» for hogstindustrien og at det skal arbeide for å utvide hogstaktiviteten til nye områder i Kongo. Programmet vil derfor bidra til å øke tømmerhogsten i Kongo.

Programmet skal opp til behandling i forberedende komite til det nasjonale fondet i DR Kongo 21. februar, og deretter behandles av styret i det nasjonale REDD-fondet kort tid etterpå. Norge møter i begge disse organene.

Tilsvarende finansiering søkes også gjennom Verdensbankens Karbonfond, der Norge også er største donor gjennom Klima- og skogsattingen. I Karbonfondet vil saken bli behandlet senere i år. Hogstselskapene som vil nyte godt av denne støtten er for det meste eid av europeiske selskaper, som Sodefor, som er eid av et Liechtenstein-basert selskap.

Det er viktig å erkjenne at det også er omfattende ulovlig tømmerhogst i DR Kongo, og at dette er et vesentlig problem som det må tas grep for å løse. Å tilføre regnskogen i Kongo et nytt problem gjennom økt lovlig, storskala hogst er imidlertid, etter vårt syn, ikke riktig måte å gjøre dette på.

Bør Norges regnskogsatsing subsidiere tømmerhogst i regnskog?

Som det er redegjort for ovenfor, er det mange gode grunner til å være skeptisk til industriell tømmerhogst i regnskogen. Ethvert land har råderett over sine naturressurser, så det er ikke opp til oss i Norge å bestemme hva DR Kongo eller andre regnskogsland skal gjøre. Det er uansett ikke det som er saken her. Denne saken dreier seg om hvorvidt Norge gjennom Klima- og skogsatsingen skal subsidiere internasjonale tømmersekskaper og gi økonomisk støtte til tømmerhogst i intakte regnskogsområder.

Regjeringens Klima- og skogsatsing har tre spesifikke mål^{iv}:

1. *«Å medverke til at det internasjonale klimaregimet er eit effektivt verkemiddel mot CO₂-utslepp frå avskoging og skogdegradering.*
2. *Å medverke til kostnadseffektive, tidlege og målbare reduksjonar i utslepp av klimagassar.*
3. *Å medverke til å ivareta naturskog for å sikre denne skogen si evne til å binde karbon.»*

Å bruke et stramt budsjett på tiltak som vil øke klimagassutslippene og redusere naturskogens evne til å binde karbon, er åpenbart i strid med målene for initiativet.

Fram til i dag har mange tropiske skogland valgt en utviklingsmodell med fokus på raskt uttak av tilgjengelige naturressurser, uten hensyn til de omfattende og langsiktige skadevirkningene av en slik tilnærming. Ødeleggelse av regnskogen gjennom tømmerhogst og massiv fjerning av skog til landbruks- og beiteformål har medført omfattende miljøødeleggelser, store klimagassutslipp og rasering av livsgrunlaget til skogavhengige lokalsamfunn. Den norske regnskogsatsingen har vært viktig fordi den har tilbudt regnskogsland finansiering for å velge en annen og mer bærekraftig utviklingsvei. For å lykkes må Norge derfor stille krav om at land de støtter faktisk tar slike framtidsrettede valg, og ikke bare mottar støtte til å fortsette med en ødeleggende business-as-usual-modell. Støtte til å øke industriell tømmerhogst i DR Kongo vil dessverre være et skritt i feil retning.

Anbefalinger

Regnskogfondet, Greenpeace og Naturvernforbundet mener det er uforsvarlig å bruke norske regnskogsmidler til å støtte et program for storskala tømmerhogst i intakt regnskog i DR Kongo. Tiltaket vil føre til økte klimagassutslipp og andre miljøødeleggelser, uten å gi vesentlige positive effekter. Dette vil være i strid med målsettingene til Klima- og skogprosjektet og undergrave den brede støtten i Norge til denne viktige satsingen. Norge må derfor avvise at CAFI gir økonomisk støtte til programmet «Sustainable Forest Management» når dette skal behandles nå i februar. I tillegg må Norge kreve at DR Kongo umiddelbart opphever de illegale hogstkonsesjonene som er tildelt og sørger for at ulovlighetene får konsekvenser for de ansvarlige.

Norge bør videreføre sitt sterke engasjement for å bevare regnskogen i DR Kongo, men dette må skje innenfor rammer som sikrer en varig, positiv effekt for miljø og utvikling, og med strenge standarder for tett og transparent økonomioppfølging.

ⁱ Se for eksempel *Written submission to the Agence française de développement* (Global Witness et al, oktober 2017), http://primaryforest.org/wp-content/uploads/2015/12/ForestCarbonFactsheet_26112015.pdf og http://primaryforest.org/wp-content/uploads/2016/05/INTACT_Biodiversity-fact-sheet_Final.pdf som oppsummerer en rekke studier om dette

ⁱⁱ CIFOR, The World Bank and CIRAD: Forests in post-conflict Democratic Republic of Congo
http://www.cifor.org/publications/pdf_files/Books/BCIFOR0701.pdf

ⁱⁱⁱ <http://www.greenpeace.org/africa/en/Press-Centre-Hub/Donors-Dish-out-Millions-while-the-DRC-government-ups-the-moratorium-breaches/>

^{iv} Fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/klima--og-skogsatsingen/kos-insikt/resultater/id2510932/>